

Képzettségek és foglalkozások megfeleltethetősége

A jelen cikk a képzettségek, és foglalkozások kapcsolatát mutatja be a 2011. évi népszámlálási adatok alapján a fizikai jellegű foglalkozásokra fókuszálva.¹

A kongruencia vizsgálat eredményei azt mutatják, hogy – néhány foglalkozás kivételével – az adott tevékenységet kisebb-nagyobb mértékben nem kongruens képzettségekkel is el lehet látni. A népszámlálási adatfelvételek nem teszik lehetővé az adott személy teljes iskola-történetének felvételét, így elképzelhető, hogy a foglalkozásonként mért kongruencia szint valamivel magasabb, de véleményünk szerint a közölt adatok nem nagyon térhetnek el a tény-leges helyzettől.

Az eredmények igazolták azt a koncepciót, hogy a kongruenciáról nem lehet általános érvé-nyű megállapításokat tenni, hanem csak konkrét foglalkozások, foglalkozási csoport, alcso-port szintjén érdemes a kapott információkat elemezni. Ezek az elemzések azt mutatják, hogy a jogszabályok által behatárolt néhány foglalkozás kivételével (pl. orvos, bíró) jelentős számú foglalkozáshoz kapcsolódó tevékenységet el lehet végezni oly módon, hogy a tevékenységet végző személy nem rendelkezik kongruens iskolai végzettséggel, képzettséggel. Nagyon való-színű, hogy a nem megfelelő végzettséggel rendelkezőket a munkáltatók a korábban megszer-zett munkatapasztalatuk alapján, vagy esetleg az általuk szervezett tanfolyamok, biztosította ismeretek segítségével, tudják foglalkoztatni. Az is nagyon való-színű, hogy a nem kongruens képzettségek is adhatnak olyan általános ismereteket, melyek segítségével viszonylag rövid időn belül az adott foglalkozást betöltő személy alkalmassá teszi magát a foglalkozáshoz kap-csolódó munkatevékenység végzésére. Minél speciálisabb egy-egy foglalkozáshoz szükséges ismeretanyag és minél hosszabb a megfelelő szintű elsajátításhoz szükséges idő – a jogi előírásoktól függetlenül is –, annál nagyobb a rá jellemző kongruencia szint, függetlenül attól, hogy fizikai vagy szellemi jellegű foglalkozásról van-e szó.

¹ Az írás a Közös a Jövő Munkahelyeiért Alapítvány által támogatott kutatás zárótanulmányának rövidített, a fizikai jellegű foglalkozásokra irányuló változata. A kutatást vezette Lakatos Miklós, a zárótanulmányt összeállították: Kasza Jánosné, Kutas János, Lakatos Judit, Lakatos Miklós, Váradi Rita. Ezen anyag alapján a KSH is megjelentetett kiadvány formájában egy átdolgozott változatot. Terjedelmi korlátok miatt a kutatás módszertanát nincs mód részletesen ismertetni, ez megtalálható az alábbi KSH kiadványban. (A képzettség és a foglalkozás megfelelésének (kongruenciájának) elemzése a 2011. évi népszámlálás adatainak felhasználásával. Budapest, 2015)

► *Educatio* 2016/1. Lakatos Miklós: *Képzettségek és foglalkozások megfeleltethetősége*, 84–99. pp.

A foglalkozásonkénti kongruencia elemzésnek éppen az az egyik legfontosabb tanulsága, hogy a foglalkozásokhoz kapcsolódó elvárások nagyon különbözőek lehetnek a megszerzendő iskolai végzettségek, képzettségek tekintetében. Egyes foglalkozásokhoz szükséges ún. specializációs képzés (pl. a mérnök foglalkozások nagy részénél), más foglalkozásoknál inkább az adott foglalkozáshoz kapcsolódó ún. generálisabb jellegű tudásra van szükség (pl. ügyfélkapcsolati foglalkozások). Mindenképpen szükség van olyan oktatási rendszerre, melyek alkalmassá teszik a munkavállalókat arra, hogy megszerzett tudásukat rugalmasan tudják hasznosítani munkatevékenységük során. Ez azt jelenti, hogy az iskolarendszer minden szint-jén, az alapfoktól kezdve a felsőfokig a tanulás képességére kell alkalmassá tenni a jövőendő munkavállalókat, mert főleg így van mód az adott foglalkozáshoz szükséges képzettség megszerzésére.

A fizikai jellegű tevékenységet folytató foglalkoztatottak horizontális kongruenciája egyéni foglalkozás szerint

Az adatok értékelését a jelen fejezetben a teljes foglalkoztatotti állományra végezzük el, oly módon, hogy mind a 485 foglalkozásra vonatkozó információkat figyelembe vesszük, annak ellenére, hogy – mint a módszertani fejezetben leírtuk – tudjuk, több foglalkozás esetében a kongruencia vizsgálat nehezen végezhető. A vizsgált állományban a csak általános iskolát vagy még azt sem végzeteket és az ún. szakkód nélkülieket külön kategóriaként/KMN/ vizsgáljuk tekintettel arra, hogy ezek a végzettségek szinte egyetlen foglalkozásnak sem feleltethetők meg, talán néhány, a 9. főcsoporthoz (Szakképzettséget nem igénylő (egyszerű) foglalkozások) tartozó foglalkozást kivéve.

Az általános érettségizettek foglalkozásonkénti megfeleltetését viszont elvégeztük, mert úgy gondoltuk, hogy az ilyen jellegű végzettségeknél nem egyértelmű, hogy a nem megfelelt kategóriába kerüljenek, hiszen vannak olyan foglalkozások, melyeknél azt lehet mondani, hogy az ilyen általános jellegű közép fokú végzettségek tartozhatnak a megfelelt vagy a részben megfelelt kategóriába. Tipikusan ilyenek a 4. főcsoport (Irodai és ügyviteli (ügyfélkapcsolati) foglalkozások) foglalkozásai.

A megfeleltetési nomenklatúra kialakításakor az alábbi kategóriákat határoztuk meg:

- megfelelt („MF”),
- túlképzett („MF+”),
- alulképzett („MF-”),
- részben megfelelt („RMF”),
- nem felelt meg (NFM).

Minden megfeleltetés esetén, még a nehezen definiálhatóknál is (pl. 2910 Egyéb magasan képzett ügyintéző) kísérletet tettünk arra, hogy a „MF”, illetve a „RMF” kategóriát alkalmazzuk.

Tartottuk ahhoz magunkat, hogy a „MF” kategóriát inkább szűkebben, a „RMF”-et tágabban értelmezzük. Néhány nehezen definiálható foglalkozásnál ezt nem lehetett közvetlenül alkalmazni pl. az ügyfélkapcsolati foglalkozásoknál a „MF” kategóriát is tágabban értelmeztük. Tehát egy adott foglalkozásnál a „RMF” képzettség azt jelenti, hogy ezek a képzettségek olyan ismereteket feltételeznek, melyeket pl. egy tanfolyami

képzés esetén meg lehet szerezni. A „RMF” képzettségek aránya tehát azt jelenti, hogy az adott foglalkozás betöltéséhez milyen arányban vannak olyan ismeretek, melyeket az adott foglalkozás betöltője a foglalkozáshoz könnyebben konvertálni tud. Például, a hatósági ügyintézőknél, ezen belül az Adó- és illetékhivatali ügyintézőnél (3652) „RMF” kategóriába kerültek az általános közgazdasági, kereskedelmi, pénzügyi, vállalkozási képzettségek, abból a megfontolásból, hogy a jelzett foglalkozáshoz szükséges ismereteket ezen „RMF” képzettségek felhasználásával az adó- és illetékhivatali feladatok elvégzéséhez könnyebben meg lehet szerezni.

Összefoglalva a fentieket, a „RMF” kategória tulajdonképpen a munkaerőpiacon történő elhelyezkedés mobilitását segíti elő azáltal, hogy az e kategóriában lévő képzettségekkel feltételezhetően gyorsabban el lehet sajátítani az adott foglalkozáshoz szükséges ismereteket, jártasságot.

A gyakorlati munka során kiderült, hogy a „MF” kategórián belül a túlképzett („MF+”) és az alulképzett („MF-”) kategóriákat csak részben sikerült alkalmazni és nem mindenhol lehetett értelmezni. Például az 1. főcsoport vezetői foglalkozásainál egyáltalán nem alkalmazhattuk, a 9. főcsoportnál is értelmetlen volt ez a megoldás, mivel szinte mindenkit, aki ilyen egyszerű foglalkozást töltött be, túlképzettnek lehetett tekinteni. Ugyanakkor a 3, 4, 5 főcsoport foglalkozásainál viszonylag jól lehetett alkalmazni ezt a kategóriát.

Természetesen arra nincs lehetőség, hogy a jelen értékelést mind a 485 foglalkozásra elvégezzük, jelenleg csak arra van mód, hogy példászerűen utalva egy-egy foglalkozásra, jel-lemezzük a kongruencia vizsgálattal kapcsolatos eredményeket.

A teljes foglalkoztatotti állomány (3 942 ezer fő) foglalkozásainak 41 százaléka megfelel (továbbiakban: „MF”), 15,6 százalékának csak részben megfelel (továbbiakban: „RMF”), és közel egyharmaduk nem felel meg (továbbiakban: „NFM”) a képzettségeknek (11,6 százalék a csak általános iskolát végzettek – „KMN” – aránya).

A foglalkoztatottak foglalkozási főcsoportonkénti adatai azt mutatják, hogy mind a három vizsgált kategória (MF, RMF, NFM) százalékos aránya jelentősen eltér egymástól. Természetesen ez érvényes KMN kategóriára is.

Az eltérés egyik oka a foglalkozási főcsoportok eltérő tevékenységstruktúrájából is következik. Jól látható például, hogy a 2. főcsoport (Felsőfokú képzettség önálló alkalmazását igénylő foglalkozások) foglalkozásai, melyek között ott vannak az egészségügyi, mérnöki és jogi foglalkozások, jóval nagyobb az „MF” kategória aránya (66,8 százalék), mint a többi foglalkozási főcsoportban. Ezen kívül még az 1. Gazdasági, igazgatási, érdekképviseleti vezetők, törvényhozók, 5. Kereskedelmi és szolgáltatási foglalkozások, 7. Ipari és építőipari foglalkozások főcsoportokban nagy a kongruens foglalkozások aránya (48,9, 49,0, illetve 51,3 százaléka). A foglalkozási főcsoportok egy részében (1. Gazdasági, igazgatási, érdekképviseleti vezetők, törvényhozók, 4. Irodai és ügyviteli (üggyfélszolgálati) foglalkozások főcsoport) átlag körüli az „MF” kategóriába tartozó foglalkozások hányada.

2.1 A foglalkoztatottak kongruenciája foglalkozási főcsoport szerint

Foglalkozási főcsoport	Összesen	KMN	Megfelelt				RMF	NFM
			együtt	MF	MF+	MF–		
1. Gazdasági, igazgatási, érdek-képviselési vezetők, törvényhozók	202 098	1,4	48,9	48,9	0,0	.	22,0	27,8
2. Felsőfokú képzettség önálló alkalmazását igénylő foglalkozások	625 944	0,4	66,8	65,8	.	1,0	13,3	19,5
3. Egyéb felsőfokú vagy középfokú képzettséget igénylő foglalkozások	677 608	1,6	26,1	21,0	5,0	0,2	35,7	36,6
4. Irodai és ügyviteli (üggyfélkapcsolati) foglalkozások	261 585	4,8	41,3	39,8	1,6	.	9,9	44,0
5. Kereskedelmi és szolgáltatási foglalkozások	633 116	9,4	49,0	47,8	1,2	0,0	5,9	35,7
6. Mezőgazdasági és erdőgazdálkodási foglalkozások	111 409	30,0	22,4	18,9	3,5	.	6,8	40,8
7. Ipari és építőipari foglalkozások	550 119	9,4	51,3	50,9	0,3	.	20,0	19,4
8. Gépezetelők, összeszerelők, járművezetők	477 164	24,1	28,6	28,5	0,1	.	11,3	36,0
9. Szakképzettséget nem igénylő (egyszerű) foglalkozások	384 371	43,9	13,7	13,2	0,5	.	1,5	40,9
10. Fegyveres szervek foglalkozásai	19 309	3,4	39,3	39,3	0,0	.	25,1	32,3
Összesen:	3 942 723	11,6	41,0	39,5	1,3	0,2	15,6	31,8

Az „RMF” kategória, mint említettük, azért fontos a kongruencia vizsgálat szempontjából, mert ebben a kategóriában vannak azok a képzési területek, melyek alkalmasak arra, hogy az adott foglalkozás betöltője e képzettségek segítségével a foglalkozásához megfelelőbb képzettségeket szerezzen. Az egyes foglalkozási főcsoportok foglalkozásai esetében nagyon eltérő arányok alakultak ki.

A 4. Irodai és ügyviteli (üggyfélkapcsolati) foglalkozások, 5. Kereskedelmi és szolgáltatási foglalkozások, 6. Mezőgazdasági és erdőgazdálkodási foglalkozások, 8. Gépezetelők, összeszerelők, járművezetők foglalkozási főcsoportban 5,9 és 11,3 százalék között volt az „RMF” kategóriába sorolt foglalkozások aránya. Ezen kívül még alacsony értéknek tekinthető a 2. foglalkozási főcsoport (Felsőfokú képzettség önálló alkalmazását igénylő foglalkozások) foglalkozásainak 13,3 százalékos hányada. A 3. főcsoportban (Egyéb, felsőfokú vagy középfokú képzettséget igénylő foglalkozások) volt a legmagasabb az „RMF” kategóriába tartozó foglalkozások aránya. (Itt azonban meg kell jegyezni, hogy ha kiveszünk a néhány nehezen besorolható, nagy létszámú foglalkozást (3135. Minőségbiztosítási technikus, 3161. Munka- és termelésszervező, 3190. Egyéb műszaki foglalkozású,

3910 Egyéb ügyintéző) akkor alacsonyabb értéket kapunk.) Összességében a vizsgált foglalkozási főcsoportok többségében átlagos vagy átlag alatti volt az „RMF” kategóriába tartozók aránya. A 2011. évi népszámlálás adatai tehát azt mutatják, a foglalkozások jelentős részénél viszonylag alacsony azoknak a képzettségeknek az aránya, melyekkel kongruensebbé lehetne tenni az adott foglalkozásokat. Ha csak az „NFM” kategóriát vizsgáljuk, akkor érzékelhető, hogy a foglalkozási főcsoportok foglalkozásainak többségében 35 százalék felett volt e kategória aránya.

A legnagyobb inkongruens foglalkozások hányada a 4. főcsoportban (Irodai és ügyviteli (ügyfélkapcsolati) foglalkozások) volt (44 százalék), mely érthető is, hiszen e foglalkozási főcsoportban található az ún. adminisztratív jellegű foglalkozások, melyeknél kevésbé feltétel a tevékenységhez szükséges szakképzettség. Ugyanez a megállapítás érvényes a 6. foglalkozási főcsoport foglalkozásainak egy részére. A 9. foglalkozási főcsoport (Szakképzettséget nem igénylő (egyszerű) foglalkozások) besorolási problémáiról már szóltunk. Ha az általános iskolai végzettségűeket az „NFM” kategóriába sorolnánk, akkor kissé más arányokat kapnánk. Ebben az esetben a 6. Mezőgazdasági és erdőgazdálkodási foglalkozások, 8. Gépkezelők, összeszerelők, járművezetők, 9. Szakképzettséget nem igénylő (egyszerű) foglalkozások főcsoportban a jelentősebb az inkongruens foglalkozások aránya.

5 Kereskedelmi és szolgáltatási foglalkozások

Az 5. foglalkozási főcsoportban már egyes foglalkozások tekintetében elég magas a csak általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya (pl. 5223. Házi gondozónál 35,3 százalék), mely azt jelenti, hogy az „NFM” kategóriába tartozók aránya az átlagnál magasabb. További jellegzetessége ennek a foglalkozási főcsoportnak, hogy igen alacsony az „RMF” kategóriába tartozók aránya (5,9 százalék). Ez azt jelenti, hogy a kongruencia vizsgálat olyan eredménnyel járt, hogy viszonylag jól azonosítható volt az „MF” kategória, és kevés volt az olyan képzési terület, mely alapot adhatott a megfelelőbb szakképzettség elérésére.

Az 511. Kereskedelmi foglalkozások alcsoport foglalkozásai közül a jelentős létszámú (5113. Bolti eladók (169 ezer fő) 55,4 százaléka tartozott az „MF” kategóriába. Tehát a bolti eladók több, mint fele rendelkezik olyan kereskedelmi végzettséggel (341.), melyet jól tud hasznosítani munkája során. Az 5115. Piaci, utcai árus foglalkozásnál már nem az a helyzet, ebben a körben egyharmad azoknak az aránya, akik csak általános iskolai végzettséggel rendelkeznek és az „MF”, „RMF” kategóriába tartozók együttes aránya sem éri el a 30 százalékot.

Jól jellemzi a vendéglátóiparban dolgozók hangsúlyosabb kongruenciáját, hogy az 513. Vendéglátóipari foglalkozások alcsoportához tartozók „MF” kategóriájának aránya jóval magasabb a kereskedelmi foglalkozásokénál (60,4 százalék). Az 5134. Szakácsoknál, például, ugyanez az arány 76,1 százalék volt. A jelentős létszámú 5132. Pincéreknek (36 ezer fő) is 63,2 százalék a megfelelő képzettséggel rendelkezők hányada.

Az 521. Személyi szolgáltatási foglalkozások alcsoport foglalkozásainál, az átlagnál jóval magasabb az „MF” kategóriába tartozók aránya. Az 5211. Fodrászoknál 92,3, az 5212. Kosmetikusoknál 82,6 százalék volt a megfelelő képzettséggel rendelkezők aránya.

Az állandó orvosi és ápolási felügyeletet biztosító, és ezáltal nővérek és orvosok közvetlen felügyeletével működő intézmények és létesítmények (pl. kórházak, rehabilitációs

központok, bentlakásos ápolási intézmények és ápolási otthonok) bentlakóinak egyéni gondozását végző dolgozók, az 5222. Segédápoló, műtősségéd kategóriába sorolandók. Az általában állandó orvosi és ápolási felügyelet nélküli, önálló lakóegységek lakóinak egyéni gondozását végző dolgozók az 5223. Házi gondozó kategóriába sorolandók. Az 522. Személygondozási foglalkozások alcsoportba sorolt dolgozók általában nem végeznek olyan széleskörű orvosi tudást vagy képzettséget, igénylő feladatokat, mint, például, gyógyszerelés, sebtisztítás- és kötözés. Ha ehhez hasonló feladatokat mégis elvégzik, azok általában egyszerűek és rutin jellegűek, a bonyolultabb, nagyobb szakértelmet kívánó ápolói, gondozói tevékenységek a 2. és 3. főcsoportba tartoznak.

Ez az oka annak, hogy ebben az alcsoportban alacsony az „MF” kategóriába tartozók aránya, és mint említettük, magas a csak általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya (28 százalék).

Az 525. Személy- és vagyonvédelmi foglalkozások alcsoportba közel 100 ezer fő tartozik. Ebből 54 ezer fő a 5254. Vagyonőr, testőrök között található. Jól jellemzi e nagy létszámú tevékenységet folytatók képzettségi hiányosságait, hogy körükben 15,8 százalék a csak általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya, és közel egynegyedük (23,5 százalék) rendelkezik megfelelő képzettséggel (861. Személyi és vagyonvédelem). Még ha feltételezzük is, hogy sokan tanfolyamon szerzik meg a megfelelő szakmai tudást, akkor is alacsonynak mondható a kongruens képzettséggel rendelkezők aránya.

2.2 Az 5. foglalkozási főcsoportához tartozó foglalkozások kongruenciája, foglalkozási alcsoportonként

FEOR-08	Össze- sen	KMN	Megfelelt				RMF	NFM
			együtt	MF	MF+	MF–		
511. Kereskedelmi foglal- kozások	283 535	7,3	50,8	50,4	0,4	0,0	5,7	36,2
512. Egyéb kereskedelmi foglalkozások	17 380	11,3	28,9	28,8	0,1	.	6,9	52,8
513. Vendéglátó-ipari foglalkozások	117 489	7,7	60,4	59,6	0,9	.	10,2	21,6
521. Személyi szolgáltatási foglalkozások	37 557	2,3	81,6	81,1	0,4	.	0,5	15,6
522. Személygondozási foglalkozások	46 314	28,0	32,9	31,5	1,4	.	1,8	37,3
523. Utaskísérők, jegyke- zelők	6 324	5,6	36,3	35,7	0,6	.	9,9	48,2
524. Épületfenntartási foglalkozások	19 292	14,9	17,7	17,6	0,0	.	13,9	53,5
525. Személy- és vagyonvé- delmi foglalkozások	95 680	9,7	38,1	33,5	4,6	.	2,1	50,1
529. Egyéb szolgáltatási foglalkozások	9 545	15,0	23,3	23,1	0,2	.	14,4	47,2
Összesen:	633 116	9,4	49,0	47,8	1,2	0,0	5,9	35,7

6 Mezőgazdasági és erdőgazdálkodási foglalkozások

Ebben a főcsoportban a második legnagyobb arányú a csak általános iskolai végzettséggel rendelkezők hányada (30,0 százalék). Ez meghatározza a főcsoportba tartozó foglalkozások kongruenciájának erősségét. Azonban e foglalkozási főcsoporton belül is vannak jelentős különbségek. Minél speciálisabb mezőgazdasági-, erdőgazdálkodási jellegű foglalkozásról van szó, annál nagyobb az „MF” kategóriába tartozók aránya.

Például, a 6123. Méhész foglalkozás esetében 27,3, a 6115. Dísznövény-, virág- és faiskolai kertész, csemetenevelő foglalkozásnál 29,3, a 6116. Gyógynövénytermesztőnél 26,0 százalék az „MF” kategóriába tartozók aránya. Szintén a 6. főcsoportba tartozó 6220. Vadgazdálkodási foglalkozású esetében még inkább így van ez, a jelzett mutató 79,9 százalék volt, és itt még az alulfoglalkoztatottak aránya is 11,5 százalékot tett ki.

Az is jellemző erre a főcsoportra, hogy a 611. Növénytermesztési foglalkozások alcsoport foglalkozásainál magasabb (23,3 százalék) az „MF”-be tartozók aránya, mint amit a 612. Állattenyésztési és állatgondozási foglalkozások alcsoport foglalkozásai esetében tapasztalunk. Az állattartásra még az is jellemző, hogy 42,3 százalék volt a csak általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya, ellentétben a növénytermesztőkkel, akik körében ez a mutató jóval alacsonyabb, 30,4 százalék volt.

2.3 A 6. foglalkozási főcsoportba tartozó foglalkozások kongruenciája, foglalkozási alcsoportonként

FEOR-08	Összesen	KMN	Megfelelt				RMF	NFM
			együtt	MF	MF+	MF–		
611. Növénytermesztési foglalkozások	41 364	30,4	23,3	19,6	3,7	.	6,1	40,2
612. Állattenyésztési és állatgondozási foglalkozások	25 604	42,3	16,4	15,0	1,3	.	5,3	36,1
613. Vegyes profilú gazdálkodók	32 173	17,3	24,5	19,1	5,4	.	8,7	49,5
621. Erdőgazdálkodási foglalkozások	9 528	43,5	16,1	15,3	0,7	.	8,4	32,0
622. Vadgazdálkodási foglalkozások	1 869	4,4	79,8	68,3	11,5	.	4,1	11,7
623. Halászati foglalkozások	871	22,8	25,8	24,0	1,8	.	4,6	46,7
Összesen:	111 409	30,0	22,4	18,9	3,5	.	6,8	40,8

7 Ipari és építőipari foglalkozások

A főcsoport a szakipari és kézműves jellegű tudást és tapasztalatot, igénylő foglalkozásokat tartalmazza, amelyekre a munkafolyamat során felhasznált anyagok, illetve az alkalmazott eszközök, szerszámok, valamint a termelési folyamat egyes szakaszainak ismerete, a végtermék és a szolgáltatás jellemzőinek áttekintése, a várható felhasználással

kapcsolatos tapasztalat, az anyagok, eszközök és műveletek megválasztására vonatkozó lehetőség jellemző. A felsorolt ismérvek alapján a 7. főcsoport többnyire elkülöníthető a 8. főcsoportba (Gép-kezelők, összeszerelők, járművezetők) sorolt foglalkozásoktól. Mindazonáltal a két főcsoport foglalkozásainak helyes elválasztásához gyakran szükséges lehet a tevékenység jellegének, tartalmának, a termelési folyamat sajátosságainak értékelése. A két főcsoport foglalkozásainak elválasztásánál tehát nem a szak-, illetve a betanított munka közötti különbségtétel a döntő – hiszen mindkét főcsoport foglalkozásainál előfordulhatnak –, hanem az adott foglalkozást jellemző tevékenység belső tartalma, amelynek egyik lényeges eleme a döntéshozatal önállóságának foka. (Ezzel kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy általában a kisebb szervezetekben folytatott tevékenység valószínűleg tágabb teret enged az önálló döntéshozatalnak, mint a nagyüzemi körülmények között végzett munka.)

A 2. foglalkozási főcsoport foglalkozásai után ebben a főcsoportban a legnagyobb a kongruens foglalkozások aránya. A 7. foglalkozási főcsoport csoportjainak, alcsoportjainak foglalkozásai között azonban itt is jelentős különbségek vannak. Míg a 722. Faipari foglalkozások alcsoportjában az „MF” kategóriába tartozók aránya 65,3, addig a 731. Kohászati foglalkozások alcsoportjában ez a mutató mindössze 17,5 százalék volt. A főcsoport egyes foglalkozásaiban a csak általános iskolát végzettek is jelentős arányt képviselnek, például az e kategóriába tartozók aránya a 711. Élelmiszergyártók, -feldolgozók és -tartósítók alcsoport foglalkozásaiban 21,8 százalék, a 752. Építési, szerelési foglalkozások alcsoportéban mindössze 4,3 százalék volt.

A 711. Élelmiszergyártók, -feldolgozók és -tartósítók alcsoport foglalkozásai közül a 7112. Gyümölcs- és zöldségfeldolgozó, -tartósító foglalkozásban a csak általános iskolát végzettek 50,5 százalékot képviseltek, az „MF” kategóriába tartozók aránya mindössze 5,5 százalék volt. (Tehát ennél a foglalkozásnál igen kevesen voltak azok, akik az 541. Élelmiszergyártás képzési területen szerzett képzettséggel rendelkeztek.)

A 7114. Pék, édesipartermék-gyártó foglalkozásnál viszont több mint 50 százalék azoknak az aránya, akik az „MF” kategóriába tartoztak és ebben a körben az „RMF” kategória is viszonylag magas értékűnek mondható (10,1 százalék).

A 721. Ruha- és bőripari foglalkozások alcsoportban erős kongruenciával rendelkező foglalkozások vannak. A legnagyobb létszámú 7212. Szabó, varró foglalkozás esetében (14 ezer fő) az „MF” kategóriába tartozók aránya 69,3 százalék volt, és ennek megfelelően alacsony az „NFM” kategória aránya (8,2 százalék).

2.4 A 7. foglalkozási főcsoporthoz tartozó foglalkozások kongruenciája, foglalkozási alcsoportonként

FEOR-08	Össze- sen	KMN	Megfelelt				RMF	NFM
			együtt	MF	MF+	MF–		
711. Élelmiszergyártók, -feldolgozók és -tartósítók	38 729	21,8	41,1	40,8	0,3	.	10,3	26,7
721. Ruha- és bőripari foglalkozások	22 016	12,6	61,5	61,0	0,6	.	12,6	13,2
722. Faipari foglalkozások	27 890	6,7	65,3	65,2	0,1	.	14,9	13,1
723. Nyomdaipari foglalkozások	12 953	12,1	29,9	29,2	0,7	.	20,9	37,1
731. Kohászati foglalkozások	473	14,0	17,5	17,5	.	.	14,6	53,9
732. Fémmegmunkálók	153 973	7,5	44,7	44,6	0,1	.	31,0	16,8
733. Gépek, berendezések karbantartói, javítói	49 032	3,9	61,1	60,8	0,3	.	22,6	12,4
734. Villamossági berendezések műszerészei, szerelői	38 205	6,9	34,3	33,4	0,9	.	33,6	25,2
741. Kézműipari foglalkozások	14 312	19,8	25,3	24,5	0,8	.	18,9	35,9
742. Finommechanikai műszereszek	4 955	5,3	21,0	20,8	0,2	.	52,9	20,9
751. Építőmesteri foglalkozások	59 947	13,5	60,9	60,9	0,0	.	8,0	17,6
752. Építési, szerelési foglalkozások	68 582	4,3	62,9	62,7	0,2	.	12,6	20,2
753. Építési szakipari foglalkozások	47 674	10,2	62,4	62,3	0,0	.	8,5	18,9
791. Egyéb ipari és építőipari foglalkozások	11 378	15,2	39,4	33,7	5,7	.	15,8	29,6
Összesen:	550 119	9,4	51,3	50,9	0,3	.	20,0	19,4

A 722. Faipari foglalkozások alcsoportban az előbbiekhöz hasonló a helyzet, a nagy létszámú 7223. Bútorasztalos foglalkozásnál (23 ezer fő) az „MF” kategóriába 71,2 százalék tartozott, ugyanez a mutató a kis létszámú 7222. Faesztergályosnál (400 fő), csak 17 százalék volt.

A 723. Nyomdaipari foglalkozások alcsoport klasszikus foglalkozásaiban a nyomdászok esetében viszonylag alacsony volt az „MF” kategóriába tartozók aránya – 30 százalék –, melynek egyik oka a szakmához szükséges ismeretek gyors elavulása, például, a korábbi évtizeddel ellentétben már ebben a szakmában is erőteljes számítástechnikai ismeretek szükségesek. Ezért is viszonylag nagy az „RMF” kategória aránya (21 százalék), mert több olyan képzési terület lehetséges, melyeket a jelenlegi helyzetben a nyomdaipari munkához fel lehet használni (pl. 213 Audiovizuális módszerek és szakismeretek, média).

Az egyik legnagyobb létszámú alcsoport a 732. Fémmegmunkálók (154 ezer fő). Ebben az alcsoportban 44,7 százalék az „MF” kategóriába tartozók aránya. Ezen alcsoporton belül a 7321. Lakatos foglalkozás a legnagyobb létszámú (91 ezer fő), ami ún. gyűjtő foglalkozásként funkcionált. (Az összeírók, kódolók a nem pontosan definiált fémipari tevékenységeket ebbe a foglalkozásba sorolták.) Az ebben a tevékenységi körben dolgozóknak 41,5 százaléka tartozott az „MF”, és 33,2 százaléka az „RMF” kategóriába. A jelentős szakmai tudást feltételező 7322. Szerszámkészítő foglalkozás esetében 50,1, a 7323. Forgácsoló foglalkozásnál 60,7 százalék volt az „MF” kategóriába tartozók aránya.

A 733. Gépek, berendezések karbantartói, javítói alcsoport foglalkozásainak is magas az „MF” kategóriába tartozók aránya (61,1 százalék). Itt is vannak különbségek. A nagy létszámú 7331. Gépjármű- és motorkarbantartó, -javító foglalkozásban (31 ezer fő) az „MF” kategóriába tartozók 71,6 százalékot képviseltek, némileg meglepő módon a komoly szakmai tudást feltételező 7332. Repülőgépmotor-karbantartó, -javító foglalkozásban ez a mutató csak 47,8 százalék. Ennek egyik oka lehet, hogy számos mérnöki, technikai képzettséggel rendelkező személy tartozott ebbe a foglalkozásba, akiknél van egy általános megfelelő gépipari, műszaki végzettség, de konkrét, a repülőgép-szerelésben szükséges további szakképzettségük nem volt bejegyezve, melyet elképzelhető, hogy speciális ráépülő szaktranfolyami képzettséggel szereztek meg. Egyébként ebben a foglalkozásban legmagasabb a felülképzettek aránya (2,5 százalék). A javítók, szerelők között nagyon alacsony a csak általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya (3,9 százalék).

A 7. és 8. foglalkozási főcsoport elhatárolásának nehézségeiből is adódik, hogy a 734. Villamossági berendezések műszerészei, szerelői alcsoportban viszonylag alacsony az „MF” kategóriába tartozók aránya, 34,3 százalék. Valószínűleg több olyan betanított jellegű tevékenységet is ide soroltak az összeírók és kódolók, akik inkább a 8212. Villamosberendezés-összeszerelő foglalkozásba tartoznának, ahol kevésbé van szükség szakirányú végzettségre. Ugyanaz a helyzet a 742. Finommechanikai műszerészek alcsoporttal, akik közül többet a szintén zömmel csak betanítást igénylő 8211. Mechanikai gép-összeszerelő foglalkozásba kellett volna sorolni.

A klasszikus 741. Kézműipari foglalkozások alcsoportjában nem magas az „MF” kategóriába tartozók aránya (25,3 százalék), és a csak általános iskolát végzettek is jelentős hányadot képviselnek (19,8 százalék). Valószínűleg az ebbe az alcsoportba tartozó foglalkozásokhoz szükséges szakmai tudást az átlagnál jobban lehet munkatapasztalattal, tanfolyami képzéssel is elsajátítani. Természetesen itt is vannak különbségek. Míg a 7412. Ékszerkészítő, ötvös, drágakőcsiszoló foglalkozásnál az „MF” kategóriába tartozók aránya 49,1 százalék, addig a 7418. Textilműves, hímző, csipkeverő foglalkozás esetén ez a mutató mindössze 3,5 százalék.

A 75. Építőipari foglalkozásoknak az átlagnál jóval nagyobb a kongruencia szintje (62,1 százalék), megközelítve a 2. foglalkozási főcsoport átlagos szintjét (66,8 százalék). Nyilvánvaló, hogy az építési tevékenység akár szellemi, akár fizikai, komoly szakértelmet igényel. Sőt bizonyos építési szakmai tevékenységet, például (7521. Vezeték- és csőhálózat-szerelő [víz, gáz, fűtés]) víz, gázszerelést, csak az adott szakmával rendelkezők végezhetnek.

A népszámlálási összeírás során azonban olyan személyeket is besoroltak ezekbe a foglalkozásokba, akik csak segítik, betanított munkásként közreműködnek az adott szakmai tevékenységben. Ez az oka annak, hogy ezekben a foglalkozásokban nem 100 százalék a kongruencia szintje. A segítők is rendelkeznek olyan munkatapasztalatokkal,

netán hasonló jellegű végzettségekkel, melyek alkalmassá teszik őket a munkálatok végzésére. Ezért bizonyos építőmesteri, építési szerelési foglalkozásoknál az „RMF” kategóriába tartozók aránya is jelentősnek mondható. Egyes építőipari foglalkozások esetében a csak általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya is magas, amúgy az építőipari foglalkozások átlagában ez az arány 9,0 százalék volt.

A 751. Építőmesteri foglalkozások alcsoport foglalkozásai közül a legjelentősebb létszámú (38 ezer fő) 7511 Kőművesek körében volt a legnagyobb az „MF” kategóriába tartozók aránya (71,8 százalék), amit a szintén nagy létszámú 7513. Ácsként dolgozók követtek 60,1 százalékkal. Jól jellemzi a kongruencia vizsgálat nehézségeit, hogy viszont a 7512 Gipszkartonozók, stukkózkodók körében csak 5,9 százalék volt az „MF” kategóriába tartozók aránya. Ez utóbbinál az történt, hogy ebben a foglalkozásban kevesen voltak a kifejezetten építőipari szakképesítéssel rendelkezők és jelentős lehetett a betanított munkásként dolgozók száma.

A 752. Építési, szerelési foglalkozások alcsoport foglalkozásainak jellegzetességéről már szóltunk, a nagy szakértelmet kívánó 7521. Vezeték- és csőhálózat-szerelő (víz, gáz, fűtés) és 7524. Épületvillamossági szerelő, villanszerelő foglalkozások esetében 67,8, illetve 72,3 százalék volt az „MF” kategóriába tartozók aránya. Nem teljesen világos, hogy a 7522. Szellőző-, hűtő- és klimatizáló berendezés-szerelő és a 7523. Felvonószerelő foglalkozások esetében miért alacsony az „MF” kategóriába tartozók aránya (18,6, illetve 42,6 százalék). Ennek valószínű oka, hogy számos kisegítő, betanított munkát végzőt is ebbe a foglalkozásba soroltak.

A 753. Építési szakipari foglalkozások alcsoport foglalkozásai közül a legnagyobb létszámú 7535. Festő és mázó (26 ezer fő) körében az „MF” kategóriába tartozók aránya magas, 79,3 százalék volt. Ebben az alcsoportban is voltak olyan foglalkozások, melyek esetében meglepően alacsony volt az „MF” kategóriába tartozók aránya. Ilyen volt, például, a 7531 Szigetelő foglalkozás, ahol az „MF” kategóriába tartozók aránya 7,4 százalék, a csak általános iskolai végzettséggel rendelkezők hányada is magas, 23,5 százalék volt. Itt is az lehet a magyarázat, hogy sok, szakképzettséggel nem rendelkező betanított munkást soroltak ehhez a foglalkozáshoz.

8 Gépkezelők, összeszerelők, járművezetők

A technológiai fejlődés jelentős mértékben érintette ennek a főcsoportnak a foglalkozásait. Különösen a termelés folyamatába tartozó gépi berendezések kezelése tekintetében következett be nagy változás. Sokszor nagyon bonyolult, rendkívüli figyelmet és felelősséget, valamint magas fokú – néha már mérnöki szintű – szaktudást, feltételező tevékenységet takarnak. Ezért a FEOR-08 az ilyen tevékenységet végző ún. folyamatirányítókat a 3. főcsoportba helyezi át, miközben a hasonló jellegű, de kevesebb szaktudást igénylő gépkezelői foglalkozásokat meghagyja ebben a főcsoportban.

Viszonylag sok foglalkozás összevontan szerepel a 8. főcsoportban. Ez főleg az olyan jellegű tevékenységeket érintette, amelyek esetében azonos technológiai megoldásokról van szó, nem elsődleges szempont, hogy az adott gyártósoron milyen jellegű terméket állítanak elő (pl. 8111. Élelmiszer-, italgépjártó gép kezelője).

A 8. foglalkozási főcsoport foglalkozásainak általános kongruencia szintje viszonylag alacsony (28,6 százalék), kevés az erős kongruenciával rendelkező foglalkozás. A főcsoportban egyes alcsoportokat nagyon nehéz volt besorolni, mert nem volt könnyű megál-

lapítani a kongruens képzéseket. Ilyen volt, például, a 841 Járművezetők és kapcsolódó foglalkozások alcsoport, ahol a járművezetők esetében szinte mindenki az „MF” kategóriába tartozott volna, ha csak azt nézzük, hogy van-e jogosítványa. Azonban nem ezt tettük, hanem minden olyan képzettséget megfelelőnek tekintettünk, melyek valamilyen módon kapcsolódnak a járművezetéshez (pl. 521. Gépgyártás, műszer- és fémipar, 525. Gépjárművek, hajók, repülőgépek tervezése és gyártása, 841. Szállítási szolgáltatások).

A 8. foglalkozási főcsoportban magas a csak általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya (24,1 százalék) és ez befolyásolja a többi megfeleltetési kategóriát.

Különösen magas ez az arány a 811. Élelmiszer-, ital-, dohánygyártó gépek kezelői, 812. Könnyűipari gépek kezelői és gyártósor mellett dolgozók alcsoportban. A 812. alcsoport foglalkozásai közül ugyanakkor van néhány foglalkozás, ahol viszonylag magas az „MF”-be tartozók aránya (például a 8122. Ruházati gép kezelője és gyártósor mellett dolgozó (45,7 százalék), 8124. Cipőgyártó gép kezelője és gyártósor mellett dolgozó [28,6 százalék]).

2.5 A 8. foglalkozási főcsoporthoz tartozó foglalkozások kongruenciája, foglalkozási alcsoportonként

FEOR-08	Össze- sen	KMN	Megfelelt				RMF	NFM
			együtt	MF	MF+	MF–		
811. Élelmiszer-, ital-, dohánygyártó gépek kezelői	21 524	30,8	17,5	17,5	0,1	.	7,8	43,9
812. Könnyűipari gépek kezelői és gyártósor mellett dolgozók	46 660	35,4	30,2	30,1	0,1	.	9,7	24,7
813. Vegyipari alapanyagot és terméket gyártók, gépkezelők	27 673	24,1	19,3	19,2	0,1	.	11,1	45,5
814. Alapanyaggyártó gépek kezelői	6 409	26,0	14,5	14,5	0,0	.	11,8	47,7
815. Fémfeldolgozó és -megmunkáló gépek kezelői	27 119	27,2	21,8	21,7	0,2	.	11,0	39,9
819. Egyéb feldolgozóipari gépek kezelői	3 379	25,4	23,1	22,7	0,3	.	2,8	48,8
821. Összeszerelők	86 376	27,3	22,5	22,3	0,1	.	0,9	49,3
831. Bányászati gépek kezelői	3 699	14,4	27,9	27,7	0,2	.	11,1	46,6
832. Egyéb, helyhez kötött gépek kezelői	40 361	27,5	20,7	20,6	0,1	.	10,8	41,0
841. Járművezetők és kapcsolódó foglalkozások	158 829	14,7	36,1	36,1	0,0	.	17,9	31,2
842. Mobil gépek kezelői	54 262	30,8	35,0	35,0	0,0	.	12,0	22,3
843. Hajózási foglalkozások	873	13,7	37,5	36,2	1,3	.	13,5	35,3
Összesen:	477 164	24,1	28,6	28,5	0,1	.	11,3	36,0

A 813. Vegyipari alapanyagot és terméket gyártók, gépkezelők alcsoport foglalkozásai igen vegyes képet mutatnak, jól látszik, hogy ahol jelentősebb szakmai tudásra van szükség, ott még ebben a körben is magas lehet az „MF” kategóriába tartozók aránya. Ilyen, például, a 8133. Gyógyszergyártó gép kezelője foglalkozás, ahol a kongruens képzettség aránya a 8. foglalkozási főcsoportban az egyik legnagyobb volt (49,5 százalék).

Az ipari foglalkozások egyik fontos és nagy létszámú alcsoportja a 821. Összeszerelők foglalkozási alcsoport (86 ezer fő), ahol nem egyforma az „MF” kategóriába tartozók aránya, például, 8211. Mechanikaigép-összeszerelő (28,8 százalék), 8212. Villamosberendezés-összeszerelő (16,9 százalék).

A 831. Bányászati gépek kezelői foglalkozási alcsoportban a 8. foglalkozási főcsoport átlagához képest nagyobb volt az „MF” kategóriába tartozók aránya (27,9 százalék).

A 832. Egyéb, helyhez kötött gépek kezelői alcsoportban is igen eltérő helyzetet találunk. Például, a valószínűleg jelentős szakértelmet kívánó 8321. Energetikai gép kezelője foglalkozásnál 47,8 százalék volt az „MF” kategóriába tartozók aránya, viszont a jelentős létszámú 8322. Vízgazdálkodási gép kezelője foglalkozásban (6 700 fő) csak 15,1 százalék volt ennek a mutatónak az értéke. A különbség valószínűleg abból is adódik, hogy egyes foglalkozásokban elég a különböző képzettséggel rendelkezőket betanítani az adott tevékenység végzéséhez, más foglalkozásoknál ez nem elég, ott szükség van szakirányú végzettségre is.

A 841. Járművezetők és kapcsolódó foglalkozások foglalkozási alcsoport besorolási problémáiról a módszertani részben szólunk, itt főleg az igen nagy létszámú 8417. Tehergép-kocsivezető, kamionsofőrök (103 ezer fő) adatai érdekesek. Ebben a foglalkozásban az „MF” kategóriába tartozók aránya 36,0 százalék volt. Ennél magasabb érték csak a 8414. Metrővezető (49,1 százalék) és a 8418. Autóbuszvezető (41,2 százalék) foglalkozásokban volt.

A 842. Mobil gépek kezelői foglalkozási alcsoportban a 8421. Mezőgazdasági, erdőgazdasági, növényvédő gép kezelője foglalkozásban 52,0 százalék volt az „MF” kategóriába tartozók aránya, de a 8423. Köztisztasági, településtisztasági gép kezelője foglalkozásban csak 15,4 százalék volt ez az érték. Ez utóbbiak esetében arról van szó, hogy ebbe a foglalkozásba sorolták azokat a munkásokat, akik a köztisztasági gépeket csak kiszolgálják, melyhez különösebb szakképzettség nem szükséges.

9 Szakképzettséget nem igénylő (egyszerű) foglalkozások

A FEOR-08 e főcsoport esetében is figyelembe vette, hogy a korábbiakhoz képest módosult az egyszerű, segédmunkás jellegű tevékenységek tartalma. Megváltozott a fizikai munka jellege: ma már az egyszerű munkák végzéséhez – pl. takarításhoz – gépi berendezések működtetése szükséges, és a bizonyos fokú betanítást, képzettséget igénylő egyszerű munkák is terjedőben vannak. Ezzel nem szűnt meg ennek a főcsoportnak a szerepe, jelentősége, csak a funkciója változott.

2.6 A 9. foglalkozási főcsoporthoz tartozó foglalkozások kongruenciája, foglalkozási alcsoportonként

FEOR-08	Össze- sen	KMN	Megfelelt				RMF	NFM
			együtt	MF	MF+	MF–		
911. Takarítók és kisegítők	104 030	46,4	8,8	8,8	.	.	0,3	44,5
921. Szemétgyűj- tők és hasonló foglalkozások	21 800	66,1	3,5	3,4	0,0	.	0,0	30,4
922. Szállítási foglalkozások és rakodók	51 779	30,8	13,4	13,4	.	.	6,3	49,5
923. Egyéb egysze- rű szolgáltatási és szállítási foglalko- zások	93 081	34,4	16,2	16,2	0,0	.	1,4	48,0
931. Egyszerű ipari foglalkozások	19 302	50,1	31,1	26,8	4,3	.	.	18,9
932. Egyszerű építőipari foglalko- zások	34 166	51,4	19,8	18,4	1,4	.	.	28,9
933. Egyszerű mezőgazdasági, erdészeti, vadászati és halászati foglal- kozások	60 213	51,5	13,3	12,3	1,0	.	1,1	34,1
Összesen:	384 371	43,9	13,7	13,2	0,5	.	1,5	40,9

A kutatás módszertanában jelezzük a főcsoport besorolási problémáit. Egyszerű foglalkozásokról lévén szó, nehéz a kongruencia vizsgálatot elvégezni. Csak példaképpen említjük a 9225. Kézi csomagoló foglalkozás esetét. Ugyan milyen képzettség szükséges e foglalkozás ellátásához? A problémák ellenére megpróbáltuk a besorolást elvégezni.

Ebben a főcsoportban meghatározó a csak általános iskolát végzettek aránya (43,9 százalék). Van olyan foglalkozás, ahol ez az érték 50 százalék fölé megy (pl. 9211. Szemétgyűjtő, utcaseprő, 9212. Hulladékosztályozó, 9310. Egyszerű ipari foglalkozású, 9321. Kubikos). A 9. foglalkozási főcsoportban van néhány foglalkozás, melyeknél lehetnek szakképzettséget igénylő tevékenységek, ahol az „MF” kategóriába tartozók aránya viszonylag magas. Például, a 9235. Gyorséttermi eladó (40,9 százalék), 9224. Pultfeltöltő, árufeltöltő (20,8 százalék), 9232. Mérőóra-leolvasó és hasonló egyszerű foglalkozású (22,6 százalék), 9310. Egyszerű ipari foglalkozású (31,1 százalék), 9329. Egyéb egyszerű építőipari foglalkozású (21,0 százalék). Ez utóbbi esetben, például, azt tettük, hogy bármilyen építőipari képzettséget (58) „MF” kategóriába soroltuk. A 9310. Egyszerű ipari foglalkozásnál pedig az összes 52. Általános műszaki (mérnöki), 54. Egyéb feldolgozóipari képzéssel tettük ugyanezt, feltételezhető, hogy aki ilyen képzettséggel rendelkezik, az jobban el tudja látni feladatát.

Összegzés

A bemutatott adatokból látható, hogy a munkaerőpiac, foglalkozásonként mennyire különbözőképpen értékeli a formális iskolai végzettséget és a foglalkozáshoz, a munkatevékenység ellátásához szükséges tudást és készségszintet. A kongruencia meglétének, illetve hiányának a ténye önmagában még nem jelent pozitív, illetve negatív értékítéletet, inkább arról van szó, hogy egy adott feladat ellátásához a munkavállaló mennyire képes alkalmazkodni, meglévő tudását az adott munkatevékenység végzéséhez mennyire képes továbbfejleszteni, gyarapítani.

IRODALOM

KÉPZETTSÉG ÉS KERESET 1971
Időszaki Statisztikai Közlemények KSH
1974

KUTAS J. & OLAJOS Á. (1978) A vertikális szakmai mobilitás tendenciái *Közgazdasági Szemle* No. 4. pp. 419-433.

KUTAS J. & OLAJOS Á. (1979) A horizontális szakmai mobilitás tendenciái *Közgazdasági Szemle* No. 6. pp. 641-654.

KUTAS J. (2009) *A foglalkoztatás kongruenciája, a munkakörök által támasztott iskolai végzettségi/szakképzettségi követelmények rugalmassága, valamint a munkaerő kínálat elaszticitása.* /Kézirat/

LAKATOS M. & FÓTI J. (2008) *A foglalkozási és képzettségi struktúra egyezősége és különbözősége a 2001. évi népszámlálás és a 2005. évi mikrocenzus alapján.*/kézirat /A kutatást a „Közösen a jövő munkahelyeiért” alapítvány támogatta.

DR. LAKATOS M. & DR. FÓTI J. /kiadványsorozat / OFA Bp.2003-2006

1. *A munkaerőpiac múltja, jelene* (2004) Bp. pp. 122.
2. *A foglalkoztatottak főbb jellemzői* (2004) Bp. pp. 162.
3. *Munka nélkül* (2004) Bp. pp. 128.
4. *Területi mobilitás a munka világában* (2004) Bp. pp. 140.
5. *Értékelések, következtetések, jövőkép* (2005) Bp. pp. 124.
6. *A munkaerőpiac változásai 2001 és 2005 között.* (2006) Bp. pp. 163.
7. *A foglalkoztatottak strukturális jellemzői.* (2006) Bp. pp. 159.

OLAJOS Á. (1974) A szakképzett alkalmazottak képzettsége és munkaköre *Statisztikai Szemle.*, No. 7.

TÍMÁR J. (1975) A munkaerő-struktúra és a munkahelyi struktúra megfelelése *Közgazdasági Szemle*, No. 3. pp. 269-278.

2011. évi Népszámlálás – 3. Országos adatok (2013), Központi Statisztikai Hivatal, Népszámlálási főosztály, Budapest.

A fiatalok munkaerőpiaci helyzete – A munkaerő-felmérés alap-, illetve a 2010. IV. negyedévi kiegészítő felvétele alapján (2011. október), Központi Statisztikai Hivatal, Budapest.

Társadalmi helyzetkép, 2010 – Gazdasági aktivitás, munkaerőpiac (2012. 11. 23.), Központi Statisztikai Hivatal, Budapest.

DÁVID J. (2010) Foglalkoztathatóság és felsőoktatás: a megvalósítás feszültségpontjai. *Educatio*, vol.19. No. 3. pp. 433-447.

DERÉNYI A. (2010) A felsőoktatás és a foglalkoztathatóság kapcsolatának értelmezései. *Educatio*, vol.19. No. 3. pp. 361-369.

LAKATOS M. & VÁRADI R.L (2012) *Foglalkoztatottak életkor, foglalkozás és képzettségi szint szerint 1995 és 2010 között (vertikális kongruencia vizsgálat)* KSH. Online kiadvány.

<http://www.ksh.hu/docs/hun/xfstp/idoszaki/pdf/kongruencia.pdf>

NAGY P. T. (2010) A felsőfokú végzettségűek státusz-inkonzisztenciája. *Educatio*, vol.19. No. 3. pp. 402-418.

VARGA J. (2010) Mennyit ér a diploma a kétezres években Magyarországon? . *Educatio*, vol.19. No. 3. pp. 370-383.

POLÓNYI I. (2010) Foglalkoztathatóság, túlképzés, Bologna. *Educatio*, vol.19. No. 3.pp. 384-401.

TÓTH I. J.& VÁRHALMI Z. (2010) Diplomás pályakezdők a versenyszektorban. *Educatio*, vol.19. No. 3.pp. 419-432.

VEROSZTA ZS. (2010)A foglalkoztathatósághoz kötődő hallgatói várakozások. *Educatio*, vol.19. No. 3. pp. 460-471.